

РЕЦЕНЗІЯ
на монографію Філіпенко Наталії Євгеніївни
за темою «Кримінологічна діяльність судово-експертних установ України»
(Харків, 2020. 392 с.)

Проблематика теоретико-методологічних та практичних засад організації та здійснення кримінологічної діяльності судово-експертними установами України є важливою і актуальною для кримінологічної науки. Вона залишається недостатньо дослідженою, оскільки у попередні напрацюваннях акцентовано не виділявся механізм її формування та реалізації, не розглядалися особливості організації та функціонування, інші важливі елементи.

Рецензоване дослідження відзначається комплексним характером вирішення проблем кримінологічної теорії та практики; розмаїттям методів і багатоаспектністю підходів до вивчення різного роду функціональних аспектів кримінологічної діяльності судово-експертних установ в Україні; оригінальною постановкою принципових питань у кожному з розділів та обґрунтованими пропозиціями щодо їх розв'язання; детальним вивченням проблем імплементації авторських пропозицій і розробок у практичну правоохоронну та нормотворчу діяльність. З урахуванням цього, порушена проблематика є актуальною, адже простежується спільність витоків та єдність підходів до вирішення проблем, що накопичились у цій сфері.

Ознайомлення з монографією Н. Є. Філіпенко дає підстави стверджувати, що вона містить необхідні для такої наукової праці складові: критичний аналіз досягнень більшості попередніх дослідників цієї та суміжних проблем, опис методології, масштабний предметно-змістовний компонент, суттєву емпіричну базу, належну апробацію результатів дослідження.

Основні положення, висновки та рекомендації, що сформульовані авторкою у монографії мають відповідний рівень обґрунтованості. Цього вдалося досягти шляхом використання широкого кола наукової літератури та результатів емпіричних досліджень. Науковий апарат рецензованої роботи є достатньо високим, матеріал викладений чітко, доступно та юридично грамотно. Позиції, які відстоює авторка, ґрунтуються на наявних досягненнях світової та вітчизняної кримінально-правової, кримінологічної доктрин, положеннях суміжних галузей знань. Авторські думки, висновки, пропозиції підтверджуються фактами, критичним аналізом чинного законодавства, вже

висловленими в юридичній літературі позиціями вчених з відповідного приводу.

Детальний і аргументований розгляд окремих питань теми дослідження дозволив авторці висловити низку пропозицій щодо судово-експертного запобігання кримінальним правопорушенням, з якими в основному слід погодитись, а деякі – потребують подальшого дослідження й обговорення.

В монографії вперше комплексно опрацьовано широке коло важливих для розвитку сучасної кримінологічної науки положень, зроблено низку теоретичних узагальнень та визначень, запропоновано додаткову аргументацію, нові підходи та авторське бачення змісту, форм, методів, загальних характеристик та видових особливостей кримінологічної діяльності судово-експертних установ, обґрунтовано пропозиції, спрямовані на удосконалення відповідного законодавства, практики його застосування.

Значну увагу присвячено аналізу теоретичних концепцій і понятійного апарату дослідження, встановленню структурних залежностей між окремими позиціями та окресленню типових моделей організації та здійснення різних видів кримінологічної діяльності.

Заслуговує на увагу розгляд структури загального механізму протидії злочинності. Доведено, що він являє собою динамічну систему, в якості елементів якої розглядаються об'єктний і суб'єктний склади, взаємозв'язки й взаємодії, що поєднують різні компоненти та у сукупності становлять його зміст, а також він є елементом більш складної соціальної системи, що поєднує різні форми впливу на злочинність, його прямі та опосередковані результати тощо.

У монографії сформульовано низку конкретних пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення теоретико-правових засад і практики організації та здійснення кримінологічної діяльності судово-експертних установ на основі вжиття комплексу заходів впливу на найбільш зловоденні та винятково небезпечні для сучасної України проблеми, у тому числі й організаційними та управлінськими засобами.

Науковий інтерес представляють роздуми стосовно визначення кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні як комплексної системної забезпечувальної технології у сфері протидії злочинності, що виступає в декількох взаємозалежних аспектах: як засіб соціального регулювання найбільш значимих суспільних відносин; комплекс заходів

інформаційно-аналітичного, ресурсно-забезпечувального, правового, виховного, спеціально-кримінологічного характеру; система різних рівнів організації та здійснення кримінологічного впливу, що лежить в основі діяльності різних суб'єктів. Утримуючи цю концептуальну рамку, авторка доходить обґрунтованих висновків щодо того, що оптимізація кримінологічної діяльності судово-експертних установ є пов'язаною з поліпшенням методологічної й організаційно-управлінської діяльності відповідних суб'єктів та надання нових властивостей їх діяльності. Пріоритетами оптимізації небезпідставно визначено: закріплення вже сформованих практик експертної профілактики в судово-експертній системі; підтримання та заохочення ініціатив судово-експертних установ та окремих експертів в експертно-профілактичному напрямку; закріплення нормативно-правової бази і правових підстав такої діяльності; вдосконалення інформаційних, методологічних і деонтологічних засад експертної профілактики в Україні.

Враховуючи викладене, є підстави для висновку, що монографія Н. Є. Філіпенко за темою «Кримінологічна діяльність судово-експертних установ України» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, характеризується науковою новизною, обґрунтованістю, має наукову і практичну цінність. Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі при викладанні дисциплін «Кримінологія», «Криміналістика», «Судова експертологія», похідних від них спеціальних курсів, а також практичними працівниками судових установ для підвищення ефективності кримінально-превентивних практик в процесі організації та безпосереднього провадження судово-експертної роботи.

**Професор кафедри
кримінального права
і кримінології факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Юрій ОРЛОВ

